

N:o 40.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående ändring af gällande bestämmelser om utbetalande af belöning för dödande af björn och varg; gifven Stockholms slott den 24 februari 1893.

Under åberopande af bifogade protokoll öfver finansärenden för denna dag vill Kongl. Maj:t härmed inhemta Riksdagens yttrande öfver det i sagda protokoll omförmälda förslag, att belöning för dödande af björn ej vidare må af statsmedel utbetalas och att den i § 20 af gällande jagtstadga utfästa belöning för dödande af varg må höjas från tjugufem till femtio kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

F. v. Essen.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 24
februari 1893.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern Boström,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve Lewenhaupt,
Statsråden: friherre von Essen,
friherre Åkerhielm,
Östergren,
Groll,
Wikblad,
Gilljam,
friherre Rappe,
Christerson.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet friherre von Essen anförde i underdånighet:

»I belöning för dödande af rofdjur utbetalas af allmänna medel enligt § 20 af gällande jagtstadga för björn 50 kronor, för varg eller lo 25 kronor och för järf 10 kronor. För unge af dessa rofdjur erhålles lika mycket som för fullvuxet djur af samma slag.

I underdånig skrifvelse den 11 april 1891 har Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län omförmält, att styrelsen för svenska

jägareförbundets afdelning i nämnda län anhållit om Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes medverkan för åstadkommande af ändring i jagtstadgans nyssnämnda bestämmelser, i syfte att skottpenningarne sänktes eller borttoges för björn och höjdes för varg.

Till stöd för denna framställning har, enligt hvad Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande vidare meddelat, anförts följande.

Hvad först björnen beträffade, vore allmänt känt, att jagten på detta djur vore ett eftersökt nöje för den sportmessigt utbildade jägaren. Att tillräcklig lockelse till dylik jagt skulle kvarstå, äfven om skottpenningarne bortföle, vore sålunda mer än sannolikt och framginge för öfrigt deraf, att årligen så betydande summor betalades för björnringar och att sådana anstalter och kostnader för den egentliga jagten gjordes af enskilda sällskap och jagtvänner, att ensamt villebrådets penningevärde, inberäknadt skottpenningarne, visst icke annat än i ovanliga fall kunde sägas närmelsevis utgöra en ersättning därför. Men äfven om här och der, såsom i aflägsnare trakter, sportsmannen icke alltid funnes till hands att öfvertaga rätten till dessa björnringar, vore sjelfva bytet, huden och köttet, dock alltid så värdefullt, att det äfven materielt ersatte de ansträngningar och den uppoffring af tid, som den enskilda skogsbon nedlade på inringningen och sjelfva jagten. De allmogemän, som härmed plägade sysselsätta sig, vore för öfrigt icke heller alldeles okänslige för det nöje och den retelse, som en björnjagt kunde hafva med sig. Någon större ökning af detta djurslag och dermed följande större skadegörelse vore sålunda icke att frukta såsom en följd af skottpenningarnes borttagande.

Det framginge för öfrigt icke af de statistiska uppgifterna för de senaste åren, att tillgången på björn vore så synnerligen stor, liksom ej heller att han bland de större tamdjur, som plägade vara utsatta för hans roflystnad, anställde någon svårare förödelse. Enligt den föreställning, man inom Norrbottens län i allmänhet gjorde sig, vore björnen numera nästan oskadlig för hästskap, och den tribut, han toge af nötboskapen och fårhjordarne, vore icke heller allt för betydande. För renen vore han väl i det hela ofarlig; om vintern, då renarne dragit sig ned från de högre fjellen och norska kusten och ströfvade omkring i våra skogsmarker, hade björnen för öfrigt sin hvilotid.

Med vargen åter vore förhållandet ett helt annat. Förföljelsen af detta rofdjur innebure icke någon lockelse för den egentlige jägaren. Det vore lappen, hvars hela egendom hotades med ödeläggelse, som i de flesta

fall finge upptaga striden med denne fruktansvärde fiende. En oerhörd uthållighet, en otrolig förmåga af umbäranden och dessutom gynsamma snö- och väderleksförhållanden erfordrades såsom förutsättningar för att en dylik jagt, såsom den vanligen bedrefves, skulle lyckas. Ehuru statistiken för åren 1888 och 1889 uppgåfve antalet dödade vargar inom riket till respektive 24 och 22 samt björnar till 38 och 19, berättigade dessa siffror ingalunda till den slutsatsen, att vargen icke förekomme talrikare än björnen. De utgjorde i stället, rätt fattade, ett vältaligt bevis på de oerhörda svårigheter, som, i jemförelse med björnjägarens vida bekvämare uppgift, vore förenade med vargjägarens; och, innan man komme till början af jagten, vore i vanliga fall redan så stor skada skedd, att den godtgörelse, de nu gällande skottpenningarne kunde ställa i utsigt, föga betydde. En högre premie skulle utan tvifvel locka till flitigare förföljande af vargarne, under det att man nu i många fall funne sin räkning vid att, så godt sig göra låte, hels passivt skydda hvar och en sin renhjörd för de objudna gästernas påhelsningar. Utom premien vore det också endast djurets hud, som hade värde.

Toge man å andra sidan i betraktande den skada, som af detta rofdjur förorsakades, så mötte häpnadsväckande siffror. Antalet under år 1889 af rofdjur dödade renar uppgåfves till 4,000, hvaraf endast inom Norrbottens län 2,566. Det vore vissersigen sant, att äfven järfven hade sin andel i denna förstörelse, men som detta djur vore ojemförligt mycket mera lättjagadt, kunde dess andel antagas åtminstone vara den mindre. Något vidare ordande om vargens allmänt kända förderflighet för renhjordarne syntes ej vara af nöden, men framhållas borde, att disproportionen mellan den skada, han förorsakade, och det pris, som af staten utbetalades för hans dödande, vore alltför stor samt att denna disproportion vid jemförelse med de tal, som gälde björnen, rent af blefve skärande. En ändring, sådan som den föreslagna, skulle utan tvifvel kraftigare verka till vargens utrotande. Genom densamma skulle vidare den rikligare skottpenningen i de flesta fall komma dem till del, som mest vore utsatta för förluster genom detta rofdjurs härjningar, och skulle i allmänhet utgöra en välbehöflig lindring och hjälp i de vidrigheter af alla slag, med hvilka den vanlottade nomaden hade att kämpa. Derigenom syntes ej heller komma att uppstå några väsentliga rubbningar i de utgiftsposter, som af statsverkets medel utginge under denna rubrik.

Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som öfver denna framställning inhemtat yttranden från öfverjägmästaren i Norrbottens distrikt och

samtliga inom länet anställde jägmästare, har för egen del anført, bland annat, att de särskilda belopp, med hvilka skottpenningar för björn och varg utginge, redan länge visat sig stå i strid med den uppfattning, som angående dessa rofdjurs större eller mindre skadlighet hystes af allmänheten, åtminstone i de delar af riket, der båda dessa slag af rofdjur hade sitt tillhåll, samt att vargarne under de senare årtiondena betydligt förökade sig inom riket, särskildt inom Norrbottens län, och börjat allt mera utbreda sig söderut. Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande har därför hemställt, att Eders Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen göra framställning om borttagande af skottpenningarne för björn och höjande af skottpenningarne för varg till i allmänhet 50 kronor, med skäligen förhöjning af detta belopp för dräktig hona och nedsättning deri för modern följaktiga ungar.

Genom nådig remiss anbefald att häröfver afgifva underdånigt utlåtande, har domänstyrelsen med afseende derå, att den ifrågasatta ändringen i gällande bestämmelser rörande skottpenningar för björn och varg berörde äfven de öfriga län, der dessa rofdjur förekomme, inhemtat yttranden från Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande och landstingen i Vesterbottens, Jemtlands, Kopparbergs och Vermlands län äfvensom från de inom nämnda fyra län anställde jägmästare och vederbörande öfverjägmästare; och har styrelsen, som jemväl inhemtat Norrbottens läns landstings yttrande i frågan, med eget underdånigt utlåtande till Eders Kongl. Maj:t öfverlemnad de sålunda afgifna yttrandena.

Länsstyrelserna i Vesterbottens, Kopparbergs och Vermlands län äfvensom landstingen i nämnda tre län och i Norrbottens län hafva tillstyrkt bifall till det framställda förslaget, dervid af Vesterbottens läns landsting särskildt blifvit upplyst, att björn endast sparsamt förekomme inom länet, men att deremot vargarnes antal under senaste åren i oroväckande grad ökats och att en stor mängd renskap, särskildt under vintern 1890—1891, af dem dödats i länets fjelltrakter. Jemtlands läns landsting har väl biträdt förslaget om skottpenningarnes höjande för varg, men deremot ansett anledning saknas för premiernas borttagande för dödande af björn. Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i sistnämnda län har uttalat sig emot hvarje förändring i afseende å skottpenningarne vare sig för björn eller varg. Af de hörde skogstjenstemännen hafva samtliga, med undantag af en, ansett en förändring i angifvet syfte af ifrågavarande bestämmelser vara önskvärd. Mot den ifrågasatta bestämmelsen, att skottpenningarne skulle utgå med högre belopp för dödande af dräktig varghona samt med

lägre belopp för ungar, hafva dock någre skogstjenstemän uttalat betänkligheter i anseende till de svårigheter, som i sådant fall ansetts skola uppstå vid utfärdande af de för skottpenningarnes utfående erforderliga intyg.

Domänstyrelsen har i sitt underdåniga utlåtande till en början erinrat, att enligt 1808 års jagtstadga jordegarna voro skyldige att genom skallgång och anskaffande af vissa jagttyg medverka till rofdjurens utrotande, i hvilket syfte jemväl skottpenningar utbetalades, ehuru till högst ringa belopp, utgörande för björn tre riksdaler banko och för varg 1 riksdaler och 24 skillingar banko, samt att genom den förnyade, nu gällande nådiga jagtstadgan af den 21 oktober 1864 skottpenningarne, i sammanhang med upphäfvandet af den jordegarna åliggande skyldighet med afseende å skallgång och anskaffande af jagttyg, blifvit ganska betydligt höjda, nemligen för björn till 50 kronor och för varg till 25 kronor.

För att belysa förhållandet angående ifrågavarande djurslags förekomst inom landet och de förändringar, som derutinnan uppstått under den tid, som förflutit, sedan skottpenningarnes nuvarande belopp bestämdes, har domänstyrelsen meddelat följande, ur den officiella statistiken hemtade uppgifter.

Antalet dödade björnar och vargar utgjorde under nedanstående perioder:

	B j ö r n		V a r g	
	i hela riket	i Norrbottens och Vester- bottens län	i hela riket	i Norrbottens och Vester- bottens län
	årligen i medeltal	årligen i medeltal	årligen i medeltal	årligen i medeltal
1861—1865	106	28	111	54
1866—1870	99	33	47	20
1871—1875	52	18	46	33
1876—1880	60	22	37	21
1881—1885	32	16	34	31
1886—1890	33	17	29	22
under år 1891.....	17	12	61	41

Antalet af rofdjur dödade större husdjur utgjorde under motsvarande perioder:

	Hästar	Nötkreatur	Renar
1861—1865	25	284	78
1866—1870	6	92	1,464
1871—1875	2	53	2,281
1876—1880	2	31	2,442
1881—1885	endaast en häst under hela perioden	11	2,149
1886—1890	1	9	3,151
under år 1891	4	2	5,936

Det kunde, enligt hvad domänstyrelsen vidare anför, med all säkerhet antagas, att hästarne och nötkreaturen blifvit rifna af björn samt att renarne fått sin bane hufvudsakligen af vargar, ehuru till någon mindre del äfven af järf.

Såvidt af de dödade rofdjurens antal kunde dömas, syntes deras mängd hafva betydligt aftagit. Detta vore ock i sjelfva verket fallet, i det att dessa rofdjur, som tillförene förekommo jemväl i mellersta delarne af landet, numera hufvudsakligen hade sitt tillhåll i de norra orternas mera otillgängliga skogs- och fjelltrakter. Men äfven i dessa sistnämnda trakter förekomme björnen temligen sparsamt, hvaremot vargen under de senare åren väsentligt ökats, hvilket nogsamt jemväl ådagalades genom det större antal renar, som enligt de statistiska uppgifterna för de senaste åren blifvit af rofdjur dödade.

Om än något tvifvel ej kunde råda om obehöfligheten af att staten fortfarande utbetalade skottpenningarne för björn i de af lätta kommunikationer gynnade orter, der en björnring städse vore mycket eftersökt och betingade högt pris, kunde å andra sidan möjligen ifrågasättas, huruvida tidpunkten ännu vore inne för dessa skottpremiers borttagande inom de nordligaste orterna, för hvilkas inbyggare, enligt hvad de statistiska uppgifterna utvisade, björnen ännu vållade någon, om än ringa skada. Men då dessa landsdelars representanter i de flesta länens landsting sjelfve

icke haft något att erinra mot skottpremiernas upphörande och jagten efter detta djurslag genom numera väsentligt förbättrade kommunikationer äfven i nämnda orter syntes, om så ej redan vore fallet, efter hand liksom annorstädes blifva eftersökt och ganska inbringande för dem, som sysslade med djurets uppspårande och ringning, hade ej heller domänstyrelsen, isynnerhet som jagtbytet värde vore ganska betydande, något att erinra mot det nu framställda förslaget, att skottpenningarne för björn måtte upphöra.

Hvad beträffar förslaget att höja skottpenningarne för varg, har domänstyrelsen, då sagda rofdjurs efterhållande i anseende till dermed förenade svårigheter och stora tidspillan samt jagtbytet ringa värde, tvifvelsutan behöfde större uppmuntran, helst i följd af vargarnes tilltagande antal detta rofdjurs skadegörelse å renhjordarne under de senare åren väsentligt ökats, äfven härtill tillstyrkt bifall dock med erinran, att skottpenningarne för varg syntes styrelsen likasom hittills böra utgå med lika belopp för unge som för fullvuxet djur, vare sig drägtig hona eller annat djur.

Hvad i det föreliggande ärendet blifvit till stöd för den af svenska jägareförbundets afdelning i Norrbottens län gjorda framställning anfördt synes mig innebära tillfyllestgörande bevisning ej mindre om obehöfligheten under nuvarande förhållanden af de enligt § 20 i jagtstadgan utgående skottpenningar för björn, än äfven om angelägenheten af en höjning i beloppet af de i samma § bestämda skottpenningar för varg, och denna bevisning vinner i styrka genom det förhållande, att i de två län, der björn och varg ännu förekomma i något större antal, eller Norrbottens och Vesterbottens, länsstyrelser, landsting och det öfvervägande antalet skogstjenstemän biträdt förslaget. Då jag därför finner mig ega grundad anledning att understödja detsamma, anser jag i fråga om det belopp, med hvilket de förhöjda skottpenningarne för varg böra utgå, detsamma i enlighet med hvad de flesta myndigheter, som i ärendet yttrat sig, förordat, lämpligen böra bestämmas till 50 kr. På sätt domänstyrelsen anför, lär detta belopp böra under alla förhållanden utgå med samma belopp, således lika för ungar, drägtiga honor och andra djur.

Den sålunda ifrågasatta förändringen torde ej komma att förorsaka någon betydligare ökning i statsverkets utgifter för skottpenningar. Från

det under sjunde hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till belöningar för rofdjurs dödande, hvilket i riksstaten upptages med 12,000 kronor, utbetalades under år 1891 allenast 2,505 kronor. Skottpenningarnes borttagande för björn och höjande till 50 kronor för varg skulle för femårsperioden 1886—1890, under hvilken period årligen i medeltal dödades 33 björnar och 29 vargar, hafva medfört en årlig besparing af i medeltal 925 kronor och för år 1891, hvarunder dödades 17 björnar och 61 vargar, en ökning i utgift af 675 kronor, allt under förutsättning, att förändringen icke inverkat på antalet dödade rofdjur af ifrågavarande slag. Äfven om, såsom ju afsedt är, höjningen i beloppet och skottpenningarne för varg skulle medföra en ökning i antalet dödade vargar, torde utgifterna från nyssberörda anslag dock icke på långt när komma att uppnå anslaget i riksstaten uppförda siffra. Då denna siffra under nuvarande förhållanden kan anses högre än behovet kräfver, torde frågan om nedsättning i anslaget belopp vid en blifvande statsreglering böra komma under öfvervägande.

Under åberopande af hvad jag nu anfört och då Eders Kongl. Maj:t torde pröfva lämpligt att i den föreliggande frågan höra Riksdagen, hemställer jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t täcktes genom nådig proposition inhemta Riksdagens yttrande öfver det af mig förordade förslaget, att belöning för dödande af björn ej vidare må af statsmedel utbetalas och att den i § 20 af gällande jagtstadga utfästa belöning för dödande af varg må höjas från tjugufem till femtio kronor.»

Hvad föredragande departementschefen sålunda yttrat och hemställt, deruti statsrådets öfrige ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen gilla och bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan litt. — — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

G. Vilh. Smerling.